

Парохија као Црква у малом

Да бисмо знали парохију — „Цркву у малом” — као живи део Епархије, морамо знати шта је Православна Црква у целини. То знање нам је неопходно за катихезу која обухвата све узрасте чланова Цркве. Јер све чланове Цркве треба непрестано уводити у тајне живота вечног који почиње у парохији, а наставља се у Рају.

Црква је одраз јединства Пресвете Тројице у односима између различитих људи. Као што су у Светој Тројици *Три* различите Личности *ЈЕДНО* по суштини, *ЈЕДНО* по заједничкој љубави, *ЈЕДНО* по заједничким енергијама — тако је и Христова Црква православна *ЈЕДНА*, иако је састављена из многих помесних цркви. Праслика тог *јединства у различитости* је сама Света Тројица чија уједињавајућа љубав излива се одозго на све чланове Цркве. На ту тајну јединства указују речи молитве Христове:

„Оче свети! сачувај их у име своје... да буду једно као и ми. Да сви једно буду... да буду једно као ми што смо једно”.
(Јов. 17: стихови 11, 21—22)

Да би очистио грех нејединства и нељубави Христос је био одређен на жртву *„још пре постања света”*. (I Петрова, 1:20)

Као благодатно Царство Божије, Црква се разликује од земаљских царстава тиме што није заснована на политичкој власти принуде. Она је заснована на вери, а вера је плод слободе. Црква није ограничена националним ни државним границама, јер је њена мисија да обухвати цео свет.

Као „Нови Израил Божији”, Црква је, по речима св. Петра: *„изабрани род, царско свештенство, свети народ”*. (I Петрова 2:9). Св. Павле види Цркву као творевину која живи по љубави Христовој. Она је у најтеснијој вези са Христом и зато је он назива *„Телом Христовим”* (Рим. 12:4—5; I Кор. 6:15; Еф. 1:25; Кол. 1:18,24 — 2:19 — 3:15), а *Глава Телу је Христос* (Еф. 1:22 — 4:15 — 5:23; Кол. 1:18). Душа тог Тела је Дух Свети који даје сваком члану Цркве моћ да буде нова твар, да живи у љубави Оца Небеског. А љубав је плод Духа. (Гал. 6:22).

Црква је од почетка Заједница са Христом. То је најпре заједница од Дванаест Апостола и Седамдесет малих апостола, па онда прва „епархија“ у Јерусалиму. Непоновивост те прве „епархије“ јерусалимске је у томе што је само она имала, у почетку, као своје руководство свих Дванаест Апостола, а тек касније, пошто су се они разишли у мисију, добија свог првог епископа — Јакова, Брата Господњег.

У почетку, у првом и другом веку није још постојала никаква канонско-правна опште-црквена организација, него је свака од Апостола основана црква живела независно од других. Постојало је оно што је најважније — мистичко јединство преко светих Апостола који су имали велики пастирски ауторитет, као сведоци васкрсења Христовог.

За есхатолошки усмерену Цркву, њен центар је само Небески Јерусалим, али, у првим вековима, имала је велики углед међу свима црквама Средоземља Мати-црква јерусалимока. У њој се одржао и први Апостолски сабор (Дела Апост. гл. 15) који је праслика потоњих Васеленских и помесних сабора.

Мада је прва „епархија“ јерусалимока имала толико верних колико данас има једна обична парохија, ипак је она остала као узор свима црквама, јер њени чланови „бејаху стално једнодушно у цркви“ (Дела апост. 2:46) и „имаху све заједничко“ (Дела апост. 2:44).

ЦРКВА ЈЕ ЈЕДНА, ЈЕР ХРИСТОС ЈЕ ЈЕДАН

а у Христу смо „једно тело многи“ (I Кор. 10:17). Апостоли, пророци, учитељи, чудотворци, епископи, свештеници, мирјани — то су само разни уди једног истог тела — тела Цркве. Ту је сваки потребан свима. О тој органској повезаности свих верних лепо пише архимандрит Јустин Поповић: „Ко зна колико оваки од нас у своме подвигу спасења дугује небеским и земаљским члановима, њиховим молитвама, њиховим милостињама, њиховим постовима, њиховим сузама... њиховим врлинама“. (Догматика Православне Цркве III, стр. 127).

Свака епархија је једна црква дате области. Она има као „црква Божија у Ефесу“ или било којем другом месту, целога Христа кроз Евхаристију коју служи њен Епископ.

ЦРКВА ЈЕ СВЕТА, ЈЕР ХРИСТОС ЈЕ СВЕТИ

а још у Старом Завету Бог је заповедио Изабраном народу: „будите свети, јер сам ја свети“ (III Мојсејева 11:44). Ту заповест је и дословно пренео у Нови Завет св. ап. Петар (I Петрова 1:15).

Не можемо постати свети без благодатне помоћи Духа Светог. А Он даје дарове посвећења свакоме посебно — према способности и ревности свакога. Дакле, дарови су од Духа Светог, а од нас — напор воље, послушност, истрајност.

ЦРКВА ЈЕ КАТОЛИЧАНСКА, ЈЕР ХРИСТОС ЈЕ КАТОЛИЧАНСКИ, 'СВЕОБУХВАТНИ

пошто Христос може да буде Својим васкрслим Телом изван космоса, „са десне стране Бога Оца“, и у нашем свету, под видом Хлеба и Вина, у путирима свих православних храмова — а да при том нема много тела Христових, него само једно. У томе смислу Његове васеленске присутности у Телу — Христос је „католичански човек“, по речима св. Игнатија антиохијског.

Васеленску ширину живота може да изгуби понека помесна црква ако се затвори у себе. Аутокефалија је веома позитивна појава у новијој историји Цркве, као израз духовне зрелости сваке православне нације. Ипак, аутокефалија се не би смела апсолутизовати — пошто би то значило издвајање из васеленског живота Цркве. (Нама, Србима, та ширина гледања намеће се и постојањем наше диаспоре по свима континентима).

Св. Јован Златоусти каже: „Црква ваша је део Цркве која се простире свуда, она је део и Тела које спаја све цркве. Дакле, нисте сједињени само међусобно, него и са целом Црквом по васелени, ако сте праведни чланови Тела“. (П. Г. 61, 264).

Али, бити члан православне католичанске Цркве није само предност, него и одговорност. Тачно је да католичност (саборност) даје Цркви Богочовек Христос, али исто толико је тачно да на нама лежи задатак да сведочимо о католичности Православне Цркве. То ћемо показати способношћу уживљавања у све проблеме хришћанскога света, и ван канонских ограда наше Православне Цркве. О томе протојереј Јован Мајендорф каже: „Упркос свима заблудама и јересима у западној хришћанској традицији, ипак је и после раскола Дух Божији продужио да надахњује западне свеце, мислиоце и милионе простих верника... Православна Црква је то увек признавала, не упадајући при том ни у какав релативизам, и не престајући при том да себе сматра за једину истински католичанску Цркву. Јер „католичански“ је управо онај ко може свуда да препозна дело Божије, и спреман је да то прими као своје. Католичност одбацује само заблуду и зло... По речима св. Григорија Нисијског: „Истина се остварује тиме што уништава сваку јерес, примајући при том све што је корисно од свакога“. (Огласит. слово 3) (прот. Јоанн Мејендорф: Кафоличност Цркви. Вестник Русск. западно-европейског екзархата, 1972, 80, стр. 240).

ЦРКВА ЈЕ АПОСТОЛСКА

јер је Христос дао Апостолима моћ да вежу и разреше грехе (Мат. 18:18) и да служе Евхаристију. („Чините ово у мој спомен“ Лук. 22:19). А, касније, Апостоли су пренели то своје служење и достојанство на епископе који настављају мисију светих Апостола.

Међутим, као што Апостоли, избрани и послани од Христа, не могу да замене Христа, тако ни епископи, избрани и послани од

Апостола, не могу потпуно да замене Апостоле, јер ови у Христу нису мртви, него молитвено активни у животу и Војујуће Цркве на Земљи.

Као што је у Сабору Дванаесторице св. Петар био „први међу једнакима“, тако у архијерејским саборима његово место заузима патријарх, а међу поглаварима аутокефалних цркава то прво почасно место је заузимао римски епископ (док је био православни), па затим, до данас, цариградски патријарх.

Архиеп. Василије Кривошејин сматра да би Цариградски патријарх морао да обнови своју улогу централне координације у Православној Цркви. То би се постигло на тај начин, ако свака помесна Црква пошаље своје представнике у све-православни синод при Цариградском синоду, и ако би се они овластили да решавају о строго ограниченом броју питања која имају ове-православни карактер. Међутим, архиеп. Василије жали да је ово за сада неизводиво, због политичке ситуације у Турској. (Архиеп. Василий: Кафоличност и структура Цркви. — Вестник русск. западно-европ. екзархата, 1972, 80, стр. 261).

Свака ЕПАРХИЈА има ознаке целе Цркве, опет преко Христа и Христом који је телесно присутан у Литургији. Од Христа свака епархија прима Његова својства: да буде једна целина и у јединству, јер Христос може да буде телесно присутан у свима храмовима Епархије, зато што сваки парохијски свештеник може да служи Евхаристију — на место Епископа — у своме храму. Али, није случајно што се онај храм у којем је седиште Епископа назива „саборна“ или „католичанска“ црква, јер пуну апостолску власт богослужења и рукоположења свештенослужитеља има само Епископ. Одевен у Литургијске одежде он је слика самога Христа, презвитери око њега представљају Апостоле, а ђакони су као ангели. (Св. Игнатије антиох. Писмо).

Епархија има и Христову светост, и Његову католичност (саборност), али, природно, само у духовном смислу пунине благодати, не и у географском смислу. Гледајући са стране светих тајни, свака Епархија, као локална црква, има целога Христа и тиме представља, не „део“ васеленске Цркве, него пуно присуство Царства Божијег у тој области земље. Ово Царство се види, пре свега у служењу Евхаристије. А пошто нема ничега већег од Евхаристије, онда не може бити нико већи од епископа који је предстојатељ на Евхаристији Народа Божијег. Такво схватање важности Евхаристије сачувало је Православну Цркву од било каквог уздизања једног епископа над другим епископима (сем по рангу почести).

Апостолски карактер свака Епархија прима кроз апостолско преемство свога епископа, који има функцију литурга, пастира и учитеља. Мада св. Павле ставља у дужност сваком вернику да зна да брани своју веру, ипак он то нарочито очекује од епископа (Титу 1:9—11). По св. Иринеју лионском само православни епископ има „харизму истине“.

Све моралне врлине које св. Павле прописује за Епископа, он их очекује и од презвитера-пароха. Он повезује његово управљање

својим домом и породицом са управљањем црквом (парохијом) (Титу 1:6—7). Сви парохијани су његова деца, зато треба да се стара о њиховом духовном расту и савршенству. А пожељно је да при том стекне углед и међу људима ван Цркве. (I Тим. 3:7).

Тачно је да парохија није самостална евхаристијска заједница, него само распостирање епископске Евхаристије из „саборне цркве”, ипак живот савремене епархије одвија се, у главном, кроз парохије. Отуда и толика важност духовног лика пароха.

Очигледност примера је најубедљивија у пастирском делању.

Сваки свештеник је катихета и то — не само речима, него и делом. А катихеза — као поука и помоћ у духовном усавршавању — то је непрекидни рад сваког пароха, и то не само са децом и омладином, него и са одраслима. Пошто је дубина Откривења без дна, а висина обожења човека без краја.

Свештеник — као заменик епископа у својој парохији — врши катихезу не само када држи час веронауке за децу, када проповеда одраслима, него и када као пастир даје савете на исповести, и када се нечујно моли за своју паству и — нарочито — када на Евхаристији наступа као слика свога епископа. За то му се тада ђакон обраћа речима: „Благослови, владико”...

Нема живе парохије без мисије. А њена мисија је да сведочи о Царству Небеском и да својим одушевљењем за Христово Евангелије буде и привлачна учионица за нове ученике Распетог и Васкрслог Богочовека. Окружена морем узбурканих страсти и демонског насиља, парохијска црква треба да буде острво мира, оног мира одозго који политичари овога света не могу дати. Ту треба разочарани човек да нађе уточиште искреног братства и многовековног јединства у Христу.

Успех заокружене катихезе видеће се у животу целе парохије. Добар вероучитељ имаће око себе и одрасле сараднике, одборнике чланове Верског добротворног старатељства, хорова, растураче штампе, женске секције — не само много деце на часовима веронауке.

Природно, да катихеза и аскеза иду заједно.

Педагошки најлакше је пренети тајну вере на предшколску децу. Већ је теже са омладином и са одраслим атеистима, а најтеже је пренети пламен вере на антитеисту, који је сав смрзнут од мржње на Бога. Наше је да лечимо све оне који добровољно хоће да у нама виде исцелитеље душе.

Као пастир и педагог, парох мора да обрати велику пажњу на „домаћу цркву” — породицу. Нико не може бити против тога да се родитељи старају да што боље материјално обезбеде своју кућу, али, ипак, парох као духовник мора стално да им напомиње оно најглав-

није, умножавање врлина и талената за добијање Царства небеског. Треба их учити да не раде недељом и празником, него да долазе на богослужења. Треба им саветовати да се моле пред малом децом, да пале кандило и каде кућу, тако да се од колевке улије у душу детета атмосфера светости дома. Исто тако да се деца често причешћују. И да се постепено навикавају на постове.

Први хришћани су живели окружени моралним расулом римског царства, и могли су да сачувају своју децу од порока само подвижничким и строгим животом у кругу породице. Можда је савременим хришћанима данас теже да сачувају своју децу од заразе свих могућих порока, јер нецеломудрена штампа и телевизија разарају светињу дома изнутра. Ту је потребна велика отпорност и будност родитеља да спрече продор те демонске порнографије у кућу.

Треба саветовати родитељима да чувају лепе обичаје наше вере: уношење бадњака и сламе за Божић, чување крсне славе, фарбање ускрсних јаја, везивање за Материце и Оцеве, одлазак у манастире, долазак на Врбицу, одлазити на гробље приликом задушница, водити децу да виде венчање итд. А нарочито је важно да се православне породице међусобно посећују и, свесно, као духовна аристократија, да се издавају из трулежне средине посрнућих породица које се Бога не боје и људи не стиде.

Најважнији и најтежи рад пароха као вероучитеља — то је рад са сваким појединим верником, јер свака личност је свет за себе и очекује посебну пажњу од свога духовног оца. Најглавније ствари, често, могу се рећи само у четири ока. То значи, да би пастир могао да буде ефикасан у неговању свих душа понаособ, парохија не би смела да буде велика и многољудна. У великим парохијама, свештеник само протрчи кроз парохију за време водица и физички не може да стигне у сваки дом, а камоли да разговара са сваким парохијанином. Велике парохије, у којима се верници једва познају хладне су. И због те хладноће многи опадају у секте, јер тамо налазе барем људску топлину и присност. Али, за једнога протојереја типа Јона Кронштатског, и велика градска парохија пламтела је Божанском љубављу, јер је свети прота имао тај пламен у себи и знао га преносити на све душе у храму.

Треба рећи сваком појединцу да је он члан Народа Божијег и да се наше Богослужење започето у храму наставља у свакодневном животу, и да је добро дело учињено Христа ради продужетак литургије, али да сваки мирјанин постаје активни члан царскога свештенства само када учествује у храмовном богослужењу, у којем начелствује његов парох или његов Епископ.

По речима протојереја Павла Флоренског, храм је „синтеза свих уметности“. Зато он највише утиче на преображај душе. Очигледност те лепоте духовне је окоро вештаствени доказ присуства Божијег. И космос одражава лепоту Свога Творца, а православни храм, то је космос у малом, где су сажете не само спољне лепоте његове, него и духовна лепота преображених људи, ту присутних парохијана, који на литургији доживљавају јединство са својим Епископом који се ту

помиње, са целом Епархијом, па са својом помесном Црквом којој на челу стоји Патријарх, и, најзад, путем Причешћа, и са целом католичанском Црквом Православном, којој је Глава свудаприсутни Христос Бог.

Добар катихета је онај који уме да уведе сваког појединог парохијанина у богатство мистичког живота целе васеленске Цркве православне кроз живот своје парохије. Као што се јединство Свете Тројице одражава у јединству аутокефалних цркава, тако се та иста тајна јединства у Богу одражава и у појединцу, у добро васпитаном вернику, јер и његова душа блиста „тројическим јединством, свештенотајно”. Као што се у капи росе отсијава цело сунце, тако се и у добро васпитаној православној души отсијава цело Божанство Свете Тројице. То је наш идеални циљ. А то се не може постићи силом. Наш минимални циљ је да сејемо семе „здраве науке”, па куд падне, да падне. Наше је макар да кажемо истину, а ко ће нас послушати, то је тајна слободе. Главно је да ми непрестано растемо духовно, да се богатимо у Богу, јер не можемо другом дати оно што сами немамо. А наше недостатке надопуниће Бог, који преко ангела Својих стиже тамо где ми, пастири, не можемо.

Сав овај наш катихетски рад ми не радимо никоме упркос, него из пастирске љубави према свакој души. Ми дајемо „цару царево”, али такође знамо и да у *Делима апостолским* пише и ово: „*треба се више покоравати Богу, него људима*”.

Највећа награда једном катихети-мистагогу је то да осети за време Литургије како га његови парохијани прате у његовом успону ка епиклези и претварању светих Дарова. А такви парохијани који знају за тај вертикални узлет са херувимима, знаће и када оду из храма да у хоризонталном свакодневном животу преносе љубав анђелску према свима. Јер ко је окусио од вечности, тај зна да цени и време. Треба добро да знамо Библију и класична дела светих Отаца. Треба много да се молимо и усавршавамо, да нам не кажу: „*Лекару, излечи се сам!*” Најсрећнији међу пастирима и вероучитељима је онај који може да каже са св. Павлом: „*Све могу у Христу који ми даје моћ*” (Филип. 4:13).

Д и с к у с и ј а

Јеромонах Амфилохије: Преосвећени г. Данило се у свом предавању дотакао суштинских проблема. Дао нам је, такорећи, једну мистагошку катихезу.. Почео је са Црквом као Светотројичном тајном, која се оваплоћује у епархији, тј. епископу са презвитерима и сабором верних. Исту ту слику он је пренео и на парохију: као што епархија садржи у себи пуноћу живота Цркве, тако и парохија, која је њена жива икона садржи ту исту пуноћу. Наравно она је то само онда када се налази у органском општењу са Епископом, који

је образ живог Христа. Та икониčnost се продужује и даље: кроз храм, као икону космоса и његовог односа са Богом, кроз сваку душу, као цркву, тј. храм Тројичног Бога.

Преосвећени се у свом излагању дотакао и многих других проблема, па између осталог и проблема многољудних парохија. Лично сматрам да је то једно од веома важних питања, од чијег решења зависи успех или неуспех катихезе. Можда би наша дискусија могла да се позабави управо њиме.

Јеромонах Атанасије: Предавање неке ствари добро поставља а неких се узгред дотиче. Сматрам да неке проблеме треба још више продубити, да би још боље изашло на површину оно што тема саржи у наслову: Парохија као мала црква. Предавач је врло добро повезао епископску организацију Цркве и оно што, чини ми се, није доречено, али се подразумевало, а што бих ја овако изразио: за мене је и до данас у Православљу основна метричка јединица Цркве, ако тако можемо да кажемо, епархија а не парохија. Карактеристично је да је у прва времена свака *епархија* називана *парохијом* — *парикија*, тј. црква која обитава привремено (*парикија* и значи привремено боравиште) на неком месту. Парикија је, дакле, црква која привремено борави, на пример у Коринту, тј. она је на путу ка Царству небеском, она је ту у пребивалишту. То показује динамички карактер Цркве и њену есхатолошку отвореност, ка вечности, ка Царству небеском. Парохије као јединице, онакве какве их знамо данас, настале су уствари половином III века, али су и даље остале зависне од епископалне цркве, што је и у предавању наглашено, тј. од катедралног саборног храма. Катедрални значи — престони, тамо где је престо епископа. Интересантно је да је у црквама тај престо пресељен и има горње место, које је архијерејско место, а постоји и престо; но њега нажалост нема у свим нашим црквама. О његовом значају је дискутовао још Св. Марко Ефески на Флорентинском сабору, замерајући Латинима што га немају. Епископски престо мора постојати у сваком храму, и то без трона краља и краљице уз њега, или председника; то је остатак једне епохе која је прошла. Епископски престо је саставни део сваког храма, то значи сваки пут кад дође епископ он ту председава. У његовом одсуству, у Грчкој то бива и до дан данас, свештеник иде и прави метанију пред епископским троном, као што пред игумановим троном прави метанију монах. Значај овога се састоји у следећем: Парохија је у онтолошкој зависности од епископа и никад није самостална, зато је и речено: црква у маломе. Исти смисао има и домаћа црква: могли бисмо сваки дом хришћански да претворимо у парохију, ако би се верници у њему окупали и служили литургију са парохом. Данас то не би дозволили, у стара пак времена хришћани нису ни тражили дозволу, него би се сами окупали са презвитером; а ако се ту окупи сва парохија, онда је то домаћа црква у смислу сконцентрисане целе цркве у једном дому. Данас кад кажемо „домаћа црква”, то значи једно парче цркве, рецимо породица, али она опет не може да предстваља целу цркву.

Овде ипак остаје један проблем кога бих хтео да поставим а то је: оно што једној парохији даје карактер Цркве у пуноћи, то је Литургија са храмом у центру. Кад ово кажем онда наравно не подразумевам под тим парохију подељену на више „парохија“, као што то бива код нас: један храм а постоји десет или више парохија. Та подела је теолошки неодржива, али практични разлози су тако наметнули. Парохија може бити само са храмом у средини у коме се служи Литургија и са околним народом који припада том храму. То може бити парохија у литургијском смислу речи.

Литургија, дакле, која је стварно откривење пуноће Цркве, поседује пуноћу када је служи парох, и даје парохији карактер пуноће, али само уколико се на Литургији помиње име епископа. Без помињања епископског имена она не може бити пуна Литургија, па макар била одслужена по свим прописима Служебника. То је смисао употребе антиминос. Без спомињања свога епископа Дарови нису Дарови, Литургија није Литургија. Антиминс је знак битне зависности парохијског престола од епископског престола. У стара времена, све до IV века, о томе имамо сведочанства у Риму; у парохијским црквама су очекивали да се заврши архијерејска Литургија, да донесе отуда Ђакон или неко други део Агнеца, да га спусте у путир, да би то била права Литургија. До те мере је ишла та зависност. Она се задржала до данас у томе што се не може служити без антиминоса, без помињања архијереја, и наравно без канонске припадности њему. Тако парохија, иако је мала осамостаљена црква, ипак она остаје не само подређена, него и непотпуна у односу на пуну јединицу православне Цркве, а то је епархија.

А сад друго питање: питање организације аутокефалних Цркава, помесних Цркава. Ми смо данас изгубили појам помесне Цркве, постала је то Црква територијална, једног народа или једне државе или једне покрајине. Међутим, помесна, локална Црква, у правом смислу речи, јесте Црква једног Епископа. У том смислу не бих се сложио са предавачем да је аутокефална Црква литургијског карактера. То у сваком случају није литургијска структура организације Цркве. Епископална организација је литургијска организација, а аутокефална организација је административна организација и као таква она не спада у литургијске структуре о којима је овде реч. Ето то сам хтео да кажем, пошто ово није можда довољно истакнуто у предавању. Што се тиче парохије и њене везе са катихизацијом, о томе не бих сада говорио, него можда касније.

О. Момчило Кривокапић: Ја бих поставио следеће питање: Шта ми данас можемо да урадимо да би парохија заиста била црква у маломе? У времену препуном проблема, промијењеног политичког стања, разбијености парохијског и породичног живота итд. Очеvidно, ми свештеници морамо да на лицу места решавамо све оно што искрсава пред Цркву и њено деловање у свету. Ми морамо бити васељенска Црква у маломе. Можда би баш овде о томе требало говорити: како конкретно ријешити проблем да данас одржимо јединство са парохијом и поред свих тешкоћа са којима се сукобљавамо?

Чињеница је да нам веронаука не иде, зато што постоји некакав страх. Како спровести катихизацију и тамо где нам дјеца не могу доћи? Да ли је права катихеза само она коју дјеца добију кад дођу у цркву и на вјеронауку? Како парох да проповједа, чиме све он треба да проповиједа? Да ли постоји радно вријеме пароха? Да ли је он парох само докле док је у парохији? После тога постаје ли он приватна личност? Све су то проблеми који су се наметнули у последње вријеме, а све иде томе да се ми враћамо у стара времена старе Цркве кад су свештеници били дежурни 24 часа. Тако, ја бих желео да дискусија крене у овом правцу, у правцу конкретних проблема. Све су ово практични проблеми, како их ријешити, јер Црква живи и даље, ми не можемо о прошлости говорити, потребно нам је да знамо: како сада радити, у овом часу?

Јеромонах Амфилохије: Мислим да су питања о. Момчила у непосредној вези са оним што је рекао Преосвећени, кад је поменуо парохију као живи молитвени организам, с једне стране, и направио разлику између ње и парохије као географског појма, с друге стране. У другом случају вернике не везује конкретни литургијски и духовни живот у храму, који се преко литургијског заједништва шири на све домове и обједињује их у једну заједницу, њих везује само одређени географски појам, живљење на истом месту. Контакти међу њима су више социолошке него духовне природе, ако их уопште и има, тако да се често може десити да верник дође у цркву и не познаје другог верника, свог комшију, из исте улице или зграде. Како и на који начин ту географску повезаност међу људима претворити у живи духовни организам? Како објединити људе који живе у истој или суседној згради или улици, преко храма, преко богослужења и целокупног деловања Цркве, тако да се они осете међу собом не као туђинци и незнанци, него као једна душа и једно тело? А управо то и јесте смисао једне парохије. Тако парохија постаје неко дубље ткиво сваке поједине месне заједнице, душа месне заједнице. О томе је предавач говорио веома лепо у свом резимеу. Парохија треба да постане нека врста унутарњег регулатора целокупног живота месне заједнице. Ако се пак догоди да је парохија хладнија и безживотнија од месне заједнице, онда је она мртва, њено присуство се и не осећа, тако да практично губи разлог свог постојања.

О. Момир Лечић: Хтео бих да се надовежем на оно што је пре мене речено. Подржавам о. Момчила да дискусију треба скренути на практичне теме. Веома ми се свидела она реченица из предавања Преосвећеног: У парохији човек треба да нађе, разочарани данашњи човек, да нађе мир и духовну заједницу са истомишљеницима. Наш човек дође у цркву, али морамо признати да пасивно присуствује. Упали свећу и на свој начин помоли се Богу. Физиономије се познају између себе, али слабо ко зна другог, нити ти мене познајеш нити ја тебе. Запазио сам нешто веома позитивно на Вождовцу: Док Вождовачка црква није имала салу, није имала овакве канцеларије какве има данас, ја сам познавао стотине физиономија, али у ствари нисам

познаво никога, ко је и шта је. Али од како смо сазидали нови црквени дом, уведен је један веома леп обичај, чини ми се сличан са оним из древних времена хришћанства. Без мало сви верници који дођу у цркву, сврате после службе у црквене просторије. Одморе се, поразговарају, упознају се, попију по кафу, измене мишљења, изнесу једни другима своје проблеме. Поставља се, међутим, питање: Где ти парохијани да се сретну и да се упознају, ако немају овакву могућност? Једна катедрална црква у Београду нема те могућности! Верујем да се ту и многи људи познају, овако из виђења, али им се не пружа шанса да се и стварно упознају. Ето, то је проблем који бих хтео да покренем: Како омогућити нашим људима да се сретну, да се упознају, да се истински спријатеље?

О. Василије Томић: Надовезујем се на питање о Лечића. Боравео сам на Западу упознао сам се са једним интересантним видом комуницирања свештеника са својим парохијанима. Они су организовани у неку врсту кружока. Ја сам присуствовао кружоку који је имао за предмет разговора брачне проблеме. Састану се у једној кући, отприлике из исте улице, и разговарају. Но бојим се да црквена свест наших парохијана није на том нивоу, али би се могло нешто урадити па да то буде. Дакле, састану се из једне улице у једној кући, с тим што се куће седмично отприлике мењају. Првенствено се саопшти тема, тако да свако има времена да размисли о њој, онда дођу, помол се, прочитају неки одељак из Светог Писма, који се односи на тему, после тога разговарају. Свештеник руководи са разговором; после тога се заједнички вечера и разговор настави. Можда би било време да се поразговара и о овоме, уколико је то примениво на наше прилике.

Митрополит црногорско-приморски г. Данило: Чуо сам из предавања а и из дискусије, гдје се говори о „малој цркви”. Једни кажу да је мала црква у епархији, други да је у парохији. То јесте тако, али ја бих хтео да истакнем још једну веома важну, боље рећи основну пројаву мале цркве: породицу. Породица је основна ћелија, да се послужим и ја са тим често употребљаваним изразом, она је основ наше Цркве и наше вјере. Ако ми немамо добру породицу која вјерује и породицу која хоће да поможе Цркву, ми не можемо напријед ићи. Јер ту је основ, ту треба родитељи да васпитавају своју дјецу и да их упућују да се иде напријед. Да наведем један примјер из своје праксе, један случај који ми се догодио у Котору прије 10—12 година. Био сам позват на Велики Петак да вршим богослужење у том дијелу епархије гдје се вјерници, православни и католици, узајамно посјећују, католици дођу у православну цркву а православни у католичку цркву. Приликом кађења тог Великог Петка примијетио сам једну католикињу, држала је дијете од око годину дана. Кад год сам кадио она се крстила, али није заборављала да прекрсти и своје дијете. Дакле, дјецу, треба од самог почетка уводити у вјеру. Да би то могли да постигнемо, треба првенствено да оспособимо породицу за тако нешто. Свештеник треба да се труди ко-

лико је то у његовим моћима, да створи вјерну породицу, одану Цркви и Богу, да би онда та породица могла исправно да васпита своју младеж. Вјерници се не стварају административним путем, него сталном бригом о њима, сталним посјећивањем породица од стране свештеника, сталним трудом и радом на њиховом духовном усавршавању.

*

Овим је завршена дискусија поводом предавања Преосвећеног г. Данила.